

Het Nieuwe Telen chrysaant

Marcel Raaphorst

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap **Tuinbouw**
Voor een bloeiende zaak

Huidige teelt van chrysant

- Warmtevraag $\pm 1000 \text{ MJ/m}^2$ ($=32 \text{ m}^3/\text{m}^2$ aardgas)
- Belichting $100 \mu\text{mol}/\text{m}^2 \cdot \text{s}$ ($68 \text{ W}_e/\text{m}^2$)
- 2000 belichtingsuren $\rightarrow 136 \text{ kWh}/\text{m}^2$
- WKK $48 \text{ W}_e/\text{m}^2$
- Alle warmte uit WKK: max $230 \text{ kWh}/\text{m}^2$

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Wat als energieprijzen omhoog gaan?

- Gasprijs omhoog: WKK niet meer rendabel
  - bezuinigen op warmteverbruik
- Elektriciteitsprijs omhoog: WKK wel rendabel
  - Minder belichten
  - Meer elektriciteit verkopen
- Beide omhoog
  - Besparen op warmte en belichting

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Ambitieuze doelen

- Warmtevraag van 32 naar 10 m³/m²
- Belichting van 136 naar 80 kWh/m²
- Hoe kan dit?

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Warmtevraag verlagen

- Minimum buis → inblazen droge buitenlucht
- Extra schermdoek (helder)
- Lagere kastemperatuur 17-19°C
- Temperatuurintegratie
- Belichten tijdens warmtevraag
- Onderdoor watergeven

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Berekende besparingen

- 1°C lagere kastemperatuur: $-1,5 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- 3°C Temperatuurintegratie: $-0,4 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- Geen minimumbuis bovennet: $-7,3 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- Geen minimumbuis ondernet: $-2,8 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- Extra scherm (LS10): $-3,8 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- Totale besparing: $15,8 \text{ m}^3/\text{m}^2$
- Verbruik $16,2 \text{ m}^3/\text{m}^2$

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Minder belichten

- Halve belichting tijdens lange-dag
- Halve belichting tijdens tweede fase korte dag
- Minder belichtingsuren (2000 → 1560 uur)
- Elektriciteitsverbruik naar 80 kWh/m²
- Warmtevraag stijgt ±2 m³/m²

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Knelpunten

- Extra scherm kost licht
- Minder belichten kost productie
- Hoe reageren rassen op lagere temperatuur?
- Hoe reageren rassen op hoog vocht?
- Buitenlucht inblazen: Hoe?

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Buitenlucht inblazen

- Klein beetje overdruk voorkomt al kouval
- 4 m³/m².uur kan minimum buis vervangen
- Deels via CO₂-darmen (1-2 m³/m².uur)
- In de praktijk moet deels van bovenaf?
  - grondgebonden teelt
  - schermkieren
  - verticale ventilatoren

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

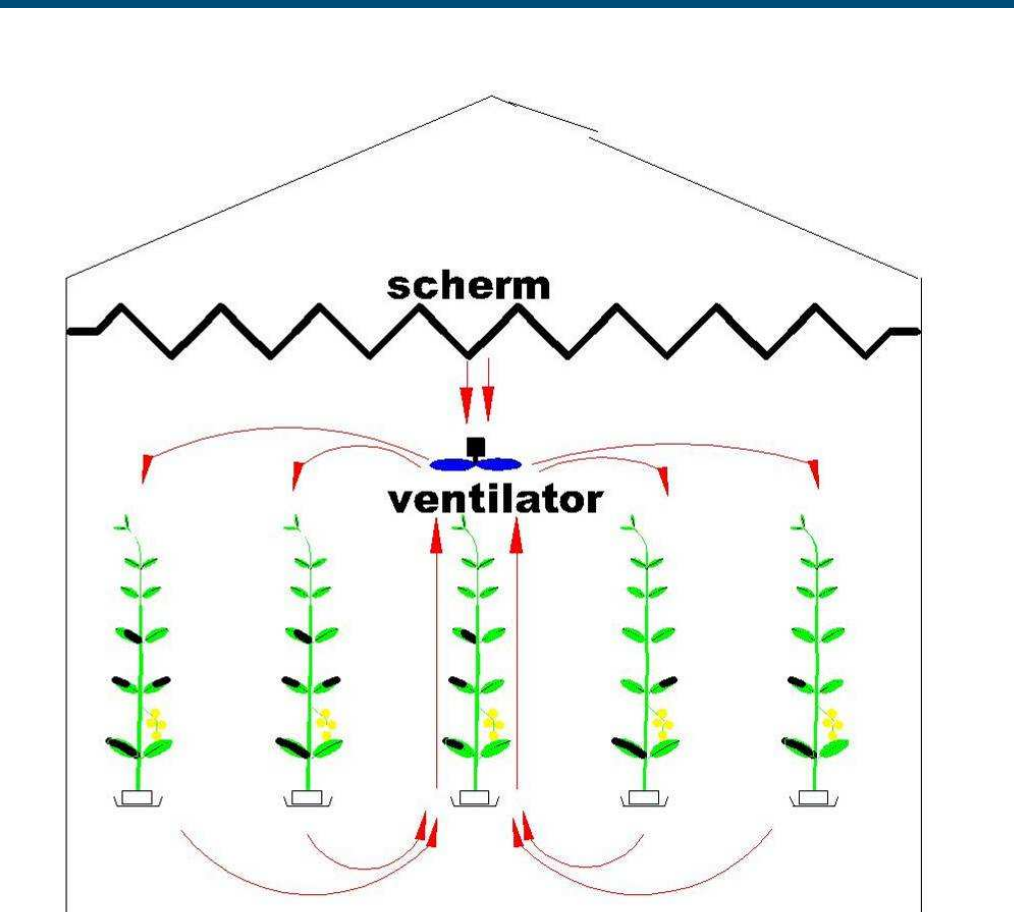
Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Voorbeeld lucht inblazen van bovenaf

Voordelen

- Chrysantenteelt voorbereid op stijging energieprijzen
- Productievoordeel door betere vochtbeheersing
- Afkoeling kas onder gesloten scherm in zomer

WAGENINGENUR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Kas als Energiebron

Productschap Tuinbouw

Voor een bloeiende zaak

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door

Productschap Tuinbouw

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

WAGENINGEN UR
For quality of life

Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

Productschap Tuinbouw
Voor een bloeiende zaak